

Suomen Biologian Seura Vanamon jäsenlehti Nro 4 2023 126 vsk.

Luonnon Tutkija

Luonnonsuojelulaki täyttää 100 vuotta

Pääkirjoitus

Luonto lainsäädännössä sata vuotta

Suomen ensimmäinen luonnonsuojelulaki astui voimaan 23.2.1923. Lain perusteluissa (hallituksen esitys 1922:24) todettiin tuolloin, että luonnon varjeleminen oli välttämätöntä ja luonnonsuojelu kuului olennaisesti sivistysvaltion toimintaan. ”Viime ja tällä vuosisadalla taloudellisella alalla tapahtunut valtava kehitys on, kuten tunnettua, sekä meillä että muissa maissa johtanut alkuperäisen luonnon silmiinpistävään hävittämiseen.” Vanhat metsät olivat huneet olemattomiin, vesiputoukset otettu teollisuuden palvelukseen, suomaat ojitettu ja saatettu viljeykseen, jotkut eläinlajit oli hävitetty miltei sukupuuttoon. ”Tällaiset ilmiöt, jotka ovat ilahduttavan kehityksen varjopuolia, ovat laajoissa piireissä herättäneet ajatuksen, että myöskin meillä – – olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin alkuperäistä luontoa edustavien muistomerkkien säilyttämiseksi tieteen hyödyksi ja tulevien sukupolvien opiksi.” Koska luonnonsuojelulla katsottiin olevan huomattava sivistyksellinen merkitys, sitä oli syytä edistää tarvittavalla lainsäädännöllä. Lisäksi lakia tarvittiin jo aikaansaatuun luonnonsuojelutöiden turvaamiseksi.

Lain luonnonsuojeluperusteluista ja suojelumyönteisestä tarkoituksesta huolimatta lakia sovellettaessa tuli kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei yksityisen etu ja oikeus tule loukatuksi. Tämä tarkoitti sitä, että suojelu yksityisen maalla saattoi tapahtua vain omistajan suostumuksella ja että vain ei-metsästettäviä lajeja tuli rauhoittaa. Periaatteita joita noudatetaan vielä tänäänkin.

Lain valmistelutöiden yhteydessä laki- ja talousvaliokunta totesi lausunnossaan, että muualla luonnon muutokset olivat jo niin perinpohjaisia, etteivät asukkaat enää saaneet käsitystä kotimaansa laadusta menneinä aikoina. Näin muualla vuonna 1922. Tänään meillä keskustellaan luonnontilaisten metsien tilanteesta (jotka olivat 1922 häviämässä olemattomiin), vesivoimalaitosten rakentamisesta (enää vain muutama vapaa koski jäljellä), soiden ojitamisesta (rehevimmät suot ojitettu lähes loppuun) ja lajien sukupuuton uhasista (vielä useammat lajit uhattuna tänään). Saako nykysuomalainen enää kunnon käsitystä oman maansa alkuperäisestä laadusta?

Vertailu menneeseen ei tietenkään ole reilua tilanteessa, jossa käsite ”luonnonsuojelu” määritellään tänään toisella tavalla. Tästä huolimatta luonnonsuojelulain satavuotisjuhlavuonna luonnon ystävän on hyvä omistaa ajatus tehdyille luonnonsuojelutyölle ja miettiä mitä kaikkea on saavutettu. Alati arvaamattomasti muuttuva maailma tuottaa taukoamatta uusia ympäristöongelmia, joihin sivistysvaltion on vastattava lainsäädäntöä kehittämällä. Voimaan astunut uusi luonnonsuojelulaki on peilikuva meidän ajan luonnonsuojelujattelusta, joka poikkeaa melkoisesti siitä, mitä varhaiset luonnonsuojelua edistäneet henkilöt luonnonsuojelusta ajattelivat.

Ympäristöministeriö täytti tänä vuonna 40 vuotta. Monien vaiheiden jälkeen Suomeen perustettu, ympäristöasioihin keskittyvä hallinnon ala on luonnonsuojelun yksi merkittävimmistä virstanpylväistä Suomessa.

PASI REUNANEN

Luonnon Tutkija

Suomen Biologian Seura Vanamo ry on julkaissut Luonnon Tutkija -lehteä vuodesta 1897 (vuoteen 1946 asti Luonnon Ystävä). Luonnon Tutkija julkaisee yleistyisiä luonnontieteellisiä biologian alaan keskittyviä artikkeleita. Luonnon Tutkija vastaanottaa ja julkaisee mielellään kaikenlaisia kirjoituksia aihepiiristä.

Päätoimittaja: Pasi Reunanen (luonnontutkija@vanamo.fi)

Kansikuva: Lamminpään veljekset kotimetsän jättiläismännyn tyvellä vuonna 1953. Kuva: Onni Väliavaara.

Sisältö

2 Luonto lainsäädännössä sata vuotta

PASI REUNANEN

4 Vanamon hallitus esittäytyy

7 Luonnonsuojelun sata vuotta

JUKKA SIMILÄ

19 Ympäristöestetiikka rauhanliikkeenä – luonnonrauhasta luontorauhaan

YRJÖ SEPÄNMAA

32 Sallan jääjärvi katosi 10 500 vuotta sitten mutta muutamat reliktinieriä- populaatiot ovat vielä elossa

JAAKKO LUMME JA LEO KOUTANIEMI

Uusin kirjallisuus

42 Kohti planetaarista viisautta

MIKKO HOVILA

47 Ympäristö palasi Jyväskylän Kesän ohjelmistoon

PASI REUNANEN

50 Linnustonsuojelu on pitkäaikainen ja yhteinen ponnistus

PASI REUNANEN

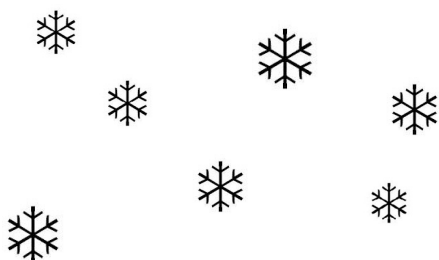
Luonnon Lyriikkaa

53 Talvi talvikki talviseni

LEENA SAINIO

54 Vanamon talviseminaari

55 Kirjoittaisinko Luonnon Tutkijaan

Luonnon Tutkija

Toimitusneuvosto

Carita Lindstedt-Kareksela (puh. joht.)
(carita.lindstedt-kareksela@helsinki.fi)

Annina Kantelinen
(annina.kantelinen@helsinki.fi)

Atte Komonen
(atte.i.komonen@jyu.fi)

Panu Kunttu
(panu.kunttu@iki.fi)

Anna Liisa Ruotsalainen
(annu.ruotsalainen@oulu.fi)

Ilari Sääksjärvi
(ileesa@utu.fi)

Ilmoitushinnat

Kokosivu 400 euroa, puolisivu 250 euroa,
takakansi 600 euroa.

Vuonna 2023 ilmestyy neljä numeroa.

Lehden taitto ja ulkoasu

Pasi Reunanen

ISSN 2814-9645 (Verkkolehti)

Vanamon jäsenyys

Vanamon jäseneksi voi liittyä täyttämällä lomakkeen seuran verkkosivuilla (www.vanamo.fi/jasenyys) ja maksamalla jäsenmaksun sivun ohjeiden mukaan. Vanamon jäsenmaksu on 37 euroa, opiskelijajäsenmaksu 30 euroa ja puolisojäsenmaksu 10 euroa.

Vanamon jäsenet saavat lehden jäsenetuna.

Vanamon kotisivut www.vanamo.fi

**Lauantai 20.1. Kasvimuseo, Unioninkatu 44, Helsinki
Suomen Biologian Seuran Vanamon talviseminaari**

Elonkirjo

**- kirjallisuutta monimuotoisuudesta
ja luontokadosta**

11.00 Alkusanat

Vanamon puheenjohtaja Annina Kantelinen

11.05 Elolliset

Kirjailija, väitöskirjatutkija Iida Turpeinen

11.35 Hylkeet Suomen luonnossa

Luontotoimittaja, FT Antti Halkka

12.05 Tauko

12.30 Korvaamattomat

Tietokirjailija Juha Kauppinen

13.00 Uhanalaiset kasvit Suomen luonnossa

Professori Jouko Rikkinen

13.30 Ikipuut (The Overstory)

Suomentaja Sari Karhulahti

Tilaisuus päättyy klo 14.

Ilmottautuminen avautuu joulukuussa.

Myös etäyhteys: vanamo.fi

Tilaisuus on maksuton.